GAZETA KRAKOWSKA

Nro 21.

Z KRAKOWA DNIA 14 MARCA 1821 ROKU WE SRODĘ

Z Paryża d. 24 Lutego.

Dnia 21 b. m. posiedzenie izby Deputowanych było nader burzliwe z powodu prośby Kapitana jazdy Duhaux, który żalił się, iż postradał połowicznego swoiego żołdu. Liberaliści, którzy uymowali się za woyskiem, obwiniānemi byli od większości izby, że ustawicznie wzniecaią niespokoyność. Obie strony przycinały sobie nawzaiem. Liberalny Deputowany, P. Perriere, krzyczał, że godzono na życie liberalistów, i że chętnie swoie poświęci. Danton rzekł, iż w ów czas, gdy przyiaciol wolności prowadził na rusztowanie, nie słyszał podobnych mów iak teraz. Constante mówił żywo za woyskiem, które pod iarzmem samowolności zostaie. Minister de Serre, powstał mocno przeciw P. Manuel i innym ultraliberalistom, i wyrazil między innemi, iż ieżeli inaczey nie poydzie, izba musi inne przedsięwziąść środki. Niektóre członki zapytały się Ministra: czyli ich nie zechce na brzegi Gwinei odesłać? P. Perriere oświadczył, że Ministrowie przez policyynych szpiegów wynayduią i knuią rozmaytego rodzaiu spiski: w celu iedynie prześladowania i podchwycenia liberalistów. Nakoniec prośba powyższego officera odesłaną została do Ministra woyny.

Onegday w lasku Bulońskim pochwycono żołnierza od gwardyi, który po buntowniczemu krzyczał, nayszkaradnieysze przekleństwa wywierał i miał przy sobie nabitą fuzyią. Gdy Xiąże Angouleme zwykł po tym lasku się przeieżdzać, obawiano się zatem iakowego niebezpiecznego zamachu; lecz okazało się, że ten żołnierz był piiany i niosł fuzyią sierżantowi do Werssalu.

Kowalczyk był tu za krzyk: niech żyie Cesarz! pod sąd oddany, lecz uwolniony. Patron w obronie iego przywiodł: dziwną iest rzeczą, iż za podobny krzyk każą człowieka sądzić w ten czas, kiedy na mownicy izby prawodawczey wychwalaią trzechkolorową kokardę.

Z Londynu d. 23 Lutego.

Pan Mackintosh stosownie do zapewiedzenia swego dnia 21 uczynił dziś w niższey izbie taki sam wniosek iak Hr. Grey w wyższey, to iest o złożenie izbie papierów tyczących się układów w Opawie i Laybach, lecz tych tylko, z których wykazałoby się ostateczne postanowienie sprzymierzonych Monarchów

przeciw Neapolowi. — Przeciw Neapolowi (rzekł) wymierzony został osobliwszego rodzaiu zamach, i ieżeliby kray ten ugiąć się znowu musiał pod iarzmo obce, tedy interes świata nakazuie uiąć się za nim; bo im więcey kray iaki iest uciśniony, tem więcey ucisk iego ściągać na siebie powinnien uwagę wszystkich narodów; a naywięcey my Anglicy, iako lud, który od wieków w śród rozwalin upadaiących Królestw wolność swoią utrzymał, i uciśnionym bezpieczny dawał przytułek, pytać się i dochodzić powinniśmy, czyli mężowie, w ręku których złożona iest władza, dopełnili obowiązku swoiego, i czyli Ministrowie korony, gdy postrzegli pierwszą wybuchaiącą iskrę płomieni, grożących pochłonieniem całey Europy, użyli wszystkiego do ich przygaszenia. Jak się zaś ta nieszczęśliwa woyna ukończy, nie można ieszcze z pewnością powiedzieć, chociaż podług wszelkiego podobieństwa Neapol uledz powinien idącemu przeciw niemu ćwiczonemu woysku, nie maiąc iak tylko lud do swey obrony. Z tem wszystkiem w nowych nawet czasach dożyliśmy chwalebnego przykładu, że lud przywiedziony do rozpaczy i zemsty, odparł dzielnie napaść, i spodziewam się, że lud Neapolitański, chociażby stolicę i wszystkie swoie twierdze utracił, skoro przyiął konstytucyią Hiszpańską (nie wchodzę czy słusznie lub niesłusznie) przyymie także sposób obrony tego kraiu i pośpieszy do gór swoich. Zamiarem tylko moim iest dowiedzieć się, iaki udział Ministrowie J. K. Mci do przedsięwziętych przez trzy Mocarstwa środków mieli, i dla tego wnoszę o złożenie Izbie korrespondencyi Opawskiey, ile ta dotycze się wtargnienia do Neapolu. Znayduią się ieszcze mężowie, w których myśl wolności nie wygasła, i wszystko dla niey łożyć są gotowemi. Mowca przystąpił tu do okólnika Lorda Castlereagh, i sądził, iż paragraf tego pisma, wyrażaiący: "gdyby postąpiono podług proponowanego systematu, tedy sprzeciwiałoby się to zasadom i ustawom naszego kraiu," iest wielkiem obwinieniem przez szlachetnego Lorda iego Sprzymierzyńców; przeciw Napoleonowi nawet nie możnaby ostrzey powiedzieć. W wniosku moim nie chcę wcale uchybić uprzeymości dla szlachetnego Lorda, i dla tego nie wchodzę w słuszność pomienionego pisma; ztem wszystkiem powyższy paragraf, czyli oskarżenie przez szlachetnego Lorda byłych iego kollegów, wymaga obiaśnienia. Połączone Mocarstwa obwinione są, że uczyniły Ministrom J. K. Mci propozycyie, sprzeciwiaiące się zasadom naszego Królestwa, i ieżeli się nie mylę, oskarżenie wymierzone iest przeciw iednemu z Ministrów stanu, który proponował Ministeryium Angielskiemu wspólne się mięszanie do spraw obcych, tak, iż na mocy tey wzaiemności żądaćby można od Nayiaś: Króla W. Brytanii lub iego Ministrów przypuszczenia za pozwoleniem lub nie Parlamentu i ludu do Anglii obcego woyska. Mowca prosił tu Lorda Castlereagh o wyiaśnienie, czyli dobrze zrozumiał ten paragraf i przestał na chwilę mówić; ale gdy Lord Castlereagh ani słowa nie odpowiedział rzekł daley: Gdy szlachetny Lord nie daie ani słowy, ani znakami do zrozumienia, że się mylę, przeto poczytuię moie twierdzenie za prawdziwe, i powiadam, że propozycyia Ministra stanu ma-

łego tylko zgwałcenia ustawy, zabraniaiącey wpuszczenia woysk obcych do naszego Królestwa bez zezwolenia Parlamentu, wymagała; na mocy tey propozycyi mogłby teraźnieysi Ministrowie nasi lub która inna administracyia zaprosić do naszego kraiu n. p. 100,000 Kozaków, Kroatów i Bandurów, (Smiech) i postawić ich obozem na Hyde-Park dla zasłonienia wolnych i bezstronnych obrad Parlamentu. Od Karola 2go żadne obce Mocarstwo nie poważyło się Ministrowi Angielskiemu podobney propozycyi, i to w obliczu całey Europy uczynić, w publicznych pismach ogłosić i każdemu z obcych Dworów udzielić. Wstydziłbym się siebie samego i tych, do których mówię — zarumieniłbym się przed całem kraiem i Parlamentem, brzydziłbym się charakterem poważney tey izby — gdybym sobie mógł wystawić, iż choć ieden, Mci Panowie, znalazłby się pomiędzy nami Anglik, któregoby nie wzburzyłaby się na samą myśl krew, że obce Mocarstwo chce się do wewnętrznych naszych spraw mięszać i lub choć ieden obcy bagnet chciałby prywatne nasze kłótnie zagodzić. (Krzyk ciągły nie! nie! nie!) Nie przestaiąc na teoryczney zasadzie, odważono się nawet uczynić Anglii taką propozycyą i żądać uchylenia S. Ustawy, która od wieków w tym kraiu istnieie i iest węgielnym kamieniem szanowney konstytucyi, która tak wiele pomników wielkości i polityki wystawia. Nieprzyiemno będzie Dworom dowiedzieć się, że szlachetny Lord odstąpił ich odrazu; będą go lub uważaią iuż za swoiego nieprzyiaciela. Iest to zwyczayny wypadek ściśle z sobą obznaiomionych mężów. Są dzono przynaymniey do 19 Stycznia 1821 że szlachetny Lord nietylko odstąpił praw Angielskich, ale także obce woysko do hrabstwa Midlesex wprowadzi. Zapytuię się teraz: czyli uroczyste i publiczne oświadczenie trzech wielkich Mocarstw Europeyskiego lądu nie zawiera w sobie prawa do przeyrzenia postępowania administracyi kraiu naszego? (Oklaski.) Ministrowie nasi albo muszą dowieść, że nie przyrzekli przystąpienia Anglii, albo okazać z iakich powodów spodziewać się tego mogły obce Dwory, i dla doyścia prawdy potrzebne iest złożenie izbie żądaney przezemnie korrespondencyi. Mowca naganiał daley neutralność, którą Rząd tuteyszy względem spraw Neapolu zachować ma d ie; pytał się dla czego Xże Cimitile iako Poseł Neapolitański nie był od Dworu Angielskiego przyięty, kiedy Poseł Francuzki po rewolucyi i po skazaniu na śmierć Ludwika XVI przyięty został, równie iak Poseł Szwedzki w r. 1782 gdy Król Gustaw III ogłosił się samowładcą kraiu swoiego. Potem wyliczał wszystkie dawnieysze zmiany rządów na stałym lądzie i naganiał mocno postępowanie wielu Monarchów, nareszcie uczynił uwagę: iż ieżeli Neapol lub może całe Włochy dostaną się pod obce panowanie, czyli na ówczas inni Monarchowie nie pomyślą o powiększeniu swoich kraiów, i czyli na ówczas nie pokuszą się nawet o Hanower. Zakończył zaś rzecz swoią nadzieią, iż Europa przekona się przynaymniey, iak rozważny, rzetelny i oświecony lud Angielski uważa teraźnieysze naiście Neapolu.

Lor Castlereagh: Zgadzam się na różne mniemania i ogólne zasady, które P. Mackintosh w mowie swoiey wyłuszczył. W odpowiedzi na iego zapytania stósować się tylko będę do powodów dla których izba zgromadzić się dziś w

wieczór musiała. Naprzód powiedzieć muszę, iż nie widzę potrzeby, ażeby izba była obowiązaną wydać w tey chwili zdanie swoie, chybaby stan Europy wymagał iey wdania się. Nie iest zwyczaiem izby wymagać względem rozpoczętych z obcemi Mocarstwami układów obiaśnienia, a zwłaszcza, że my nie iesteśmy główną ich stroną, gdyż przymuszenie Ministrów J. K. Mci do takowego wyiaśnienia nie zgadza się ani z dobrą wiarą, ani delikatnością. Rozbieraiąc niektóre ogólne uwagi, iest tylko moim zamiarem odiąć główny pozór pytaniu, który nadały mu świetne talenta zacnego Mowcy. Uderza mnie bowiem bardzo, że naganiaią teraz Ministrów, iż strzegli się wplątać nasz kray w woynę z naywiększemi woyskowemi w Europie Mocarstwami. (Słuchaycie! słuchaycie! krzyczano.) Gdy byliśmy niedawno w aktualney woynie z naywiększym despotą, który podgarnął pod siebie małe państwa, a niepodległości wielkich groził, zalecali na drugiey stronie siedzący zacni Panowie i ich przyiaciele, że Angliia na swoich wiosłach przestać powinna. Pytano się na ówczas Ministrów dla czego nieużyteczną walkę prowadzą? i powiadano im, że iedyne nasze bezpieczeństwo zasadza się na oszczędzeniu kraiowych dochodów. Przystoiż teraz tym Panom twierdzić, iż dochody nasze należy dla moralnych obowiązków trwonić? Jest to prawdziwie za wiele żądać, ażeby po tylu skargach na smutny stan kraiu (chociaż te są bardzo przesadzone) kiedy oszczędność iest naypierwszym celem mów tych Panów, a mianowicie pomnieyszenie woyska, wzywać Rząd Angielski do uczenia Europy moralności. Przekonany iestem, iż dochody narodowe są wystarczaiącemi i Angliia iest dosyć silną do oparcia się iakiemu bądź niespodziewanemu wypadkowi, skoroby iey honór i interes tego wymagał; ale te siły nie powinny bydź nierozmyślnie trwonionemi. Ubolewam, iż nieobecność zacnego Mowcy nie dozwoliła mu, aż dopiero teraz użyć swoiego prawa iako członkowi Parlamentu do mówienia wolno o postępowaniu obcych kraiów, bo niebyłby zapewne tykał osobistego charakteru Monarchów. Uszy nasze nie obrażaią się na podobne mowy, i twierdzę, iż żadni Monarchowie nie zasługuią mniey na naganę, iak ci, przeciw którym tak nieprzystoynie powstał niedawno ieden z członków w wyższey izbie (Lord Holland.) Żaden z Monarchów, który kiedy nad obszernym panował kraiem, nie zasługuie na większy szacunek i uszanowanie, iak ieden z tych, o których była mowa; spodziewam się zatem, że przykład, który P. Mackintosh dał dziś izbie, znaydzie naśladowców dla sprostowania honoru i charakteru naszego narodu. Niema dziwoty, iż zacni Panowie strony oppozycyyney obrażaią się często na okrzyczane przymierze, ponieważ początek iego i wypadek obrócił w niwecz nieszczęsne ich przepowiedzenia. Przymierze to, iak się spodziewam, długo trwać będzie, dla utrzymania pokoiu w Europie, i dowodzi czczość politycznych ich przepowiedywań. Sprawiedliwość względem drugich wymaga, ażebym zapewnił, iakoż nayuroczyściey zapewniam, iż ile wiadomość moia w tey rzeczy zasiąga i ile sądzić mogę z osobistych i poufałych mi udzieleń: że od r. 1814 żadna strona z połączonych Mocarstw nie okazała naymnieyszey chęci pomnożenia

swych posiadłości. Oświadczywszy, że moie to mniemanie gruntuie się na znaiomości Mocarstw sprzymierzonych, do izby należy rozpoznać, czyli w postąpieniu ich przeciw Neapolowi, znayduie się iaki dowód, ażeby od dawnieyszych swoich zasad odstąpili. Ze wszystkich pism, które mi dotąd udzielone zostały, wnosić mogę, iż te zasady względem Włoch szczerze są zachowane. Co się tycze Neapolu, każdy, kto ma iakiekolwiek wyobrażenie o dyplomatyczney równowadze, widzieć musi, że Austryia przez wzgląd na własne bezpieczeństwo, nie może na zawsze zaiąć Neapolu; bo gdyby taką myśl miała, może bydź pewną, iż oparł by się temu Rossyia i Francyia, nie wspominaiąc nawet o Sardynii i innych kraiach, przez które teraz za ich pozwoleniem woyska Austryiackie przechodzą. Samo to pozwolenie okazuie, iż z powodu poruszenia Austryi przeciw Neapolowi nie zachodzi naymnieysza obawa względem iey powiększenia. Prawdziwy zamiar, dla którego to Mocarstwo posela woyska swoie do tych okolic, wyłuszczę w drugiey części mey mowy. Co się tycze różnicy zasad, która między sprzymierzonemi Mocarstwami i Rządem Angielskim zachodzi, muszę powiedzieć, iż pismo, na która Rząd tuteyszy odpowiedział, nie może bydź wcale uważanem za ultimatum połączonych Monarchów względem ważnego i do rozwiązania trudnego pytania, iak daleko mięszanie się iednego rządu do wewnętrznych spraw drugiego może bydź lub nie usprawiedliwionem. Rzeczone pismo wydane było w poufalnym sposobie do różnych Europeyskich Dworów, dla uwiadomienia ich o zachodzących w Opawie układach; ale nie zawierało w iaki sposób ukończą się te układy. Wiadomo iednak, że ani Angielscy, ani Francuzcy Ministrowie bynaymniey do tych układów nie należeli. Znaydował się wprawdzie przy kongressie Minister Angielski, ale tylko dla oparcia się territorialnemu powiększeniu, ieżeliby o nim myślano; lecz nie był tam, dla zaciągnienia na Rząd swóy iakowego obowiązku. Niesprawiedliwością byłoby zatem przypisywać sprzymierzonym Monarchom, iakoby oni ogłosili zasady, które wzmiankowane pismo zawiera za niezmienne, rozważywszy w przód dokładnie ich dążność. Rząd Angielski postąpiłby także przeciw obowiązkom, które sobie samemu i całemu światu winien, gdyby po ogłoszeniu tego pisma zaniedbał oświadczyc się wyraźnie przeciw zboczonem iego zasadom. Izba popełniłaby niemniey wielką niesprawiedliwość względem Ministrów, gdyby na chwilę wątpiła, iż w przeciwnem swoim oświadczeniu szczerze postąpili. Połączeni Monarchowie przysłali ten manifest tuteyszemu Rządowi, dla uzyskania nań iego zezwolenia. Rząd tuteyszy odpowiedział, iż nie zgadza się na zawarte w nim zasady. Gdyby w tak zawikłanych okolicznościach Sprzymierzyńcy odpowiedzieli byli: "Zobowiązaliście się do działania wraz z nami na takich zasadach i wzywamy was do tego;" na ówczas przepuszczam, iż byłaby poniekąd przyczyna do powątpiwania o szczerości Ministrów, i izba miałaby prawo dochodzić iak naydokładniey całey rzeczy; ale gdy zezwolenie z strony Dworu Angielskiego zupełnie odmowionem zostało i Sprzymierzyńcy żadnego w tey mierze żądania nie uczynili, chociaż podług ich mniemania na mocy Paryzkiego traktatu sądzili mieć do tego

prawo, iest przeto mo'm mniemaniem, że izba nie powinna się żądanem dochodzeniem trudnić, przez co zaniedbałaby tylko ważnieysze sprawy. Zresztą dodać muszę, iż zupełnie iestem tego zdania, że skoroby raz przyiętą została zasada, iż którykolwiek Rząd ma prawo mięszania się do wewnętrznych spraw innego, gdyby mu się zaszła w nim rewolucyia nie podobała, tedy rozciągałaby się nie tylko na nasz, ale na każdy inny kray; aże nigdy żadnemu Mocarstwu przyznać nie mogę prawa mięszania się do spraw rządowych kraiu naszego, lub pochwalenia lub naganienia iakiey bądź odmiany lub urządzenia, ą tem mniey dopuścić, ażeby który z Monarchów żądać mógł wysadzenia woysk swoich do Anglii bez zezwolenia Parlamentu, sądzę zatem, iż wystawiona w pismie połączonych Monarchów zasada, posunięta iest daley, niżeli rozum i zdrowa polityka dozwalaią. Rząd Angielski został przeto zniewolony do ogłoszenia względem tego punktu powszechney zasady, lubo nie bez wyiątku. Tego wyiątku nie poganił zacny Mowca, owszem postąpił względem niego łagodniey, niżeli w drugiey izbie postąpiono; skargi iego na moich kollegów na stałym lądzie, gruntuią się na innych wcale powodach; lecz muszę go zapewnić, iż nie iest w stanie porożnić mnie zniemi, chociaż cały dzisieyszy wieczór nad tem pracował. Jako sobie iednak bądź, przyznać muszę, iż wszystkie kraie maią prawo do obiawienia swoiego mniemania względem wydarzeń na świecie, lecz z przyzwoitem umiarkowaniem. Zachodzi atoli ważna rożnica w sposobie wynurzenia tych mniemań. Statysta, gdy w Parlamencie lub w dyplomatycznem pismie przyzwoicie swoie mniemanie obiawi, może bydź usprawiedliwionym; lecz wcale inna rzecz, gdy wyrzecze go iako przełożenie i ostrzeżenie między iednym i drugim kraiem. Tymczasem podawana tu iest wcale nowa nauka od Panów strony oppozycyyney, to iest ażebyśmy każdy rząd, który iaką niesprawiedliwość popełni, ostrzegali, i ażebyśmy iak *Deus ex machina* uderzali i gordyyski węzeł rozwiązywali, skoro gdzie iaki uciążliwy czyn iest w zamyśle. Zdaie się, iakoby zacni ci Panowie sądzili, że posiadamy taki talisman, iż byleśmy tylko zechcieli, wszystkie wielkie woyskowe Mocarstwa stałego lądu ugiąć się przed nami muszą. Jeżeli chcemy żyć w pokoiu, wypada nam dwa razy pomyśleć, niżeli krok iaki uczyniemy; a ieżeli nakazuiące słowo wyrzeczemy, należy go poprzyć, i nietylko piorem mięszać się do spraw obcych. — Tu zapewnił Lord Castlereagh izbę, że ieżeli Anglia zachowa ciągle politykę, którą po pokoiu przybrała, tedy uzyska całey Europy szacunek i podziwienie. Daley wyraził, iż Hr Ludolph (byłemu Posłowi Neapolitańskiemu) te same co Austryi wyłuszczył zasady, a Xciu Cimitile wszelką osobistą okazał grzeczność, uwiadomił go o zasadach Rządu Angielskiego i iak gabinet Angielski o sprawach Neapolu myśli. Potem opisał poczęcie Węglarzów i odmalował ich iako niebezpieczną sektę, która nietylko Xięciu Rejentowi Neapolu i Parlamentowi prawa przepisuie, ale nadto rewolucyyne swoie nauki i widoki stara się na inne kraie, a mianowicie Austryiackie rozciągnąć, a zatem Cesarz Franciszek miał prawo wmięszania się do

spraw Neapolitańskich; okazał, iż nowa konstytucyia Hszpańska była Królowi Neapolitańskiemu narzuconą, gdyż niepozwolono mu nawet 8 dai czasu do namysłu. Liczbę Węglarzów we Włoszech podał do 100,000 głów i twierdził, że i w Bononii chciano Rząd obalić. Wszystkie te okoliczności usprawiedliwiaią zatem dostatecznie poruszenia Austryi przeciw Neapolowi, na którą wszystkie i ne Mocarstwa zwracaią bystro oko, aby się nie powiększyła, i t. d.

Pan Tierney był za złożeniem żądanych przez P. Mackintosh papierów, mowił uszczypliwie przeciw Lordwi Castlereagh i innemu zagranicznemu Ministrowi, i wyraził między innemi: Kongres Opawski przyrównać można do Parlamentu Angielskiego," w którym dozwolone tylko iest Ministrom zagranicznym na galeryi mieysce, aby widzieli co się na dole dzieie, i skoro postanowionem zostało: "woysko ma naprzód ruszyć," co oznacza: "iż wszyscy cudzoziemcy oddalić się powinni."(Smiech powszechny.) Iestże to przyzwoita postawa dla W. Brytanii? Powiadano mi, iż gdy pewnego czasu obawiano się odmiany w Ministeryium tuteyszem, ieden z obcych Dworów uczynił w tey mierze swoie przełożenia; szło zapewne oto, aby zacny Lord Castlereagh pozostał na swoim mieyscu, i dla tego wszystkie poruszono machiny. Jakoż za tę przyiacielską pomoc broni iednego z wielkich zagranicznych Ministrów stanu.

P. Robinson w odpowiedzi na anekdotę o Ministeryium Austryackiem, obwiniał P. Tierney, że dał się słyszeć, iż gdyby oni iego przyiaciele do Ministeryium weszli, tedy uwolniliby Bonapartego; nie dziw więc, iż zagraniczny Minister stanu obawiał się poniekąt zmiany naszego Ministeryium.

P. Tierney: Nie sprzeciwiam się, aby ten, przed którym to mówiłem, przywołany był przed kratę i badany przez patronów korony iak Majocchi w wyższey izbie; ale ieżeli odpowi: *non mi ricordo*, proszę poczytać mnie za niewinnego. Nie zaprzeczam, iż rozmawiałem z znakomitym cudzoziemcem o byłem tym Cesarzu; ale żebym powiedział, iż gdy ia i moi przyiaciele do gabinetu wniydziemy, uwolniemy go i do Anglii sprowadziemy, iest falszem.

P. Wilberforce i Stuart Wortley mówili ieszcze za wnioskiem P. Mackintosh, lecz przy głosowaniu został 194 głosów przeciw 125 odrzucony.

Dotychczasowy Cesarz Marokański uiechał do Tetuan, ponieważ iego gwardyia oświadczyła się za iego synowcem Xciem Mulay Berhim.

Z Lizbony d. 4 Lutego.

Na posiedzeniu Stanów d. 29 Stycznia P. Thomas wniosł o iak naprędsze ułożenie zasad konstytucyi, ażeby gdy Król lub który z Królewiców do Portugalii przybędzie, podać mu ie można do zatwierdzenia. Należy oprócz tego zdać J. K. Mci sprawę o dotychczasowych zatrudnieniach Stanów. Stósownie do tego wniosku wyznaczona została kommissyia z 6 członków do ułożenia powyższych zasad. D. 30 P. Carmo wniósł, aby na deputowanych od zamorskich prowincyy obrać nayoświeceńszych z znayduiących się tu w tey chwili tamteyszych mieszkańców; lecz wniosku tego nieprzyięto. D. 1 b. m. postanowiły Stany, iż Reiencyia wydawać ma wszystkie swoie rozporządzenia w imieniu J. K. Mci, bez dodatku

w iego niebytności. Tegoż dnia odczytany był powtórnie wniosek, iż Officerom, Portugalskim, którzy udali się z woyskiem Francuzkiem udzielone iest przebaczenie. Daley wniesiono: 1) Ustanowienie nieustaiącey kommissyi publicznego bezpieczeństwa, która czuwać ma nad spokoynością i bezpieczeństwem kraiu, odbierać od dotyczących się władz, o tem doniesienia, a mianowicie o przybywaiących nie kupieckich okrętach z Rio-Janeiro i innych Brazyliyskich portów. 2) Że Minister woyny zdać mu sprawę o stanie woyska, twierdz i innych mieysc ważownych. 3) Że Minister morski i admiralicyia maią podobnież zdać sprawy o swoich wydziałach. 4) Że Rejencyia złożyć ma rachunki z dochodów i wydatków w r. zeszłym, iako też wykazać zapas w kassach. 5) Że władza właściwa zasięgnąć ma wiadomość iak dalece dowódcom twierdz i prowincyy zaufać można. 6) Że klasztory nie maią więcey nadal nowicyuszów przyymować, a znayduiącym się w nich, ieżeli 6 miesięcy w nowicyiacie nie przebyli, nie wolno professyi czynić. Xiężom zakonnym, którzy zechcą, udzielona bydź ma sekularyzacyia. Nakoniec 7) że zniesione bydź maią kassy sremotne.

Z Madrytu d. 13 Lutego.

Podczas dotychczasowych zaburzeń znayduiący się tu deputowani zgromadzali się codziennie. Dnia 1 Marca rozpocząc się maią posiedzenia Stanów, które zatrudnią się zapewne naypierwey zniesieniem boczney gwardyi Królewskiey. Zlechętni przypisuią dotychczasowe spiski obcemu Rządowi, a mianowicie Posłowi Francuzkiemu. Z powodu tego fałszywego rozgłoszenia P. Cabres od poselstwa Francuzkiego i inni Francuzi zostali od klubistów Fontana mocno znieważ nemi.

Odkryto tu nowy spisek; miał on w Madrycie wybuchnąc i możeby ściągnął na nas klęski woyny domowey. Sto zbroynych ludzi zgromadzić się miało w Puerto de Hiero o ćwierć mili od Madrytu, przybydź do stolicy i strzelać do mieszkańców. Rząd został wcześnie o tem uwiadomiony, i kompaniia, którą Bankier Bertrand de Lis utworzył, odebrała zlecenie udania się do domku, w którym zwykli się spiskowi zgromadzać. Lecz nieszczęściem zawcześnie przybyła, bo dopiero zaczęto się zgromadzać; zastała iednak 16 osób, które do miasta przyprowadziła i zaraz były badane. Z wyznań ich okazało się, że 100 spiskowym rozdano pieniądze, lecz nie znaią osób, które ie rozdały, i że przyrzeczono im złupienie naybogatszych domów w Madrycie. Wskazały oraz ulicę, w którey znaydować się ma skład broni, tornistrów, ammunicyi, &c. Odkryto także iż chciano uwieść żołnierzy od pieszey gwardyi Królewskiey, lecz to się nie udało. Dotąd nie wyśledzono kto spiskowym rozdać kazał pieniądze; kwota ich iest iednak przesadzoną, bo każdemu zaciągaiącemu się nie dano iak 1 piaster na rękę, a 3 reale dziennego żołdu obiecano.

Pan Zacco del Valle, podsekretarz w wydziale woiennym, przeznaczony iest na posła naszego do Neapolu na mieysce Kawalera Onis. Mówią o zmianie w naszem Ministeryium, a mianowicie, iż na mieyscu P. Arguelles P. Garay obeymuie wydział skarbowy.

Wczoray poświęcone zostały chorągwie tuteyszey gwardyi narodowey.

DODATEK

DO Nro 21.

GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 14 MARCA 1821 ROKU WE SRODĘ

— *Z Krakowa.* —

Wiadomość z Obserwatorium Krakowskiego.

W Gazecie Krakowskiey pod N. 17 umieszczona była pierwsza wiadomość o świeżo odkrytym Komecie uważanym w Krakowie d. 25 Lutego.

Sprzyiaiące pogody podały sposobność wyznaczenia dokładniey położenia i biegu tego nadzwyczaynego gościa w naszym systemie świata.

1821.	Czas średni w Krakowie.			Wznos: proste Komety.			Zboczenie Kom: pół:		
2 Mar:	7g.	46m	33s.	357°	13'	32,	14°	10'	31''
4	7	28	8	357	1	54	13	53	0
5	7	18	26	355	55	47	13	44	32
6	7	15	24	356	48	17	13	34	30
7	7	22	59	356	41	2	13	26	32

Porównanym był Kometa w Mikrometrze kołowym z gwiazdą stałą gamma Pegaza, którą poznać można z Obrazu Konstellacyi ryciną upowszechnionego. (*)

Wyrażone tu wypadki wywiedzione są z obserwacyi odprawionych w przytomności uczniów Astronomii, zewnątrz południka Krakowskiego. Wykonane są na sztucznie urządzonym poziomie na pochyłey i słabey galeryi podczas tęgiego mrozu do 20 stopniów R. dochodzącego i narzędziem, parallaktycznem, do którego trzeba było wprzód sprowadzać szkło przedmiotowe achromatyczne.

Reperacya ta równie iak przywodzenie Obserwatorium Krakowskiego do stopnia iakiego wymaga obecny stan wzniosłey nauki maiącey tyle wpływu na Kulturę umysłową młodzi, uskuteczniaią się z funduszu Statutem organicznym ustanowionego i wolą Nayiaśnieyszych opiekunów Rzplтey Krakowskiey zatwierdzonego.

Wysoki stopień precyzyi iakiey wyciągaią teraźnieysze obserwacye wymagaią narzędzi po kilkadziesiąt tysięcy Złр.

(*) Rozprawa o Konstellacyach, którą wspomniona rycina obiaśnia czytaną była na posiedzeniu T. Kr. P. N. Jeżeli ta zasłuży sobie na umieszczenie w iego Rocznikach otrzyma Publiczność opis iakich wzory wielokrotnie u obcych powtarzane były. (*Ob. Bode Kenntniss des gestirnen Himmels* roku 1806 in 8vo wydana.)

kosztujących. Same iuż stałe i trwałe stanowisko na sklepieniach osadzonem bydź powinno, iak iest oraz życzeniem założyciela tuteyszego obserwatorium, które podczas iego pobytu w Anglii było wystawionem.

Dla osiągnienia więc z czasem tych celów, potrzebą iest, aby ieżeli nie powiększony to przynaymniey świątobliwie zachowany i co ocznie był zbierany fundusz raz wyznaczony na polepszenie obecnego stanu i potrzeb tuteyszego Obserwatorium.

Tym to sposobem może z czasem weyiść w ścisły związek z świątyniami Uranii, która u wszystkich oświeconych narodów szczególnieyszey doznaie części, wsparcia i pielęgnowania.

Ziawiska przyrodzenia na naszey ziemi niemniey są interessuiącemi iak w systemie naszym planetowym. Nadzwyczayne stanowisko Barometru wszędzie i prawie w iednym czasie było uważanem. I tak w Krakowie była wysokość dnia 7 Marca r. b. 28 cal. p. 4,6 linii, co przechodzi 4 liniiami neywiększą dotąd uważaną iego wysokość. W Wiedniu dochodziła ta wysokość do 29 cali 2,2 linii miary wiedeńskiey przechodzącey 10 liniiami naywiększe iego stanowisko.

Takowa wysokość niebyła dostrzeżoną od lat 38 to iest od roku 1783 w którym w teyże porze roku Messyna i Kalabria trzęsieniem ziemi zostały zniszczone. Wiadomo że miasto Zante, na piękney wyspie tegoż imienia takiegoż w tych czasach doznało losu. Porównaiąc podobieństwa owey epoki trzeba się także spodziewać suchego lata.

Osobliwości te przyrodzenia odpowiadaią nadzwyczaynem zdarzeniom świata politycznego.

Doświadczenie uczy, że w natłoku potrzeb, życia praktycznego, — potrzeb obecności i zaburzeń kraiowych, — niknie wzrok wolny na przedmioty umysłowe; nieprzestaią iednak te przeto bydź mniey interessuiącemi dla istot rozumnych: a w każdym narodzie skoro raz rozkorzenił się byt iego gruntowy i zabespieczyło istnienie Fizyczne, nieogranicza się wtedy iego czynność na potrzebach Fizycznych, lecz budzi się w nim oraz czynność umysłowa: A wtedy uroczystym iest iego obowiązkiem dochować starannie postrzeżenia rzetelne ziawisk moralnych i fizycznych Przyrodzenia, aby Potomność z nich korzystać i do dalszych doskonaleń umysłowych użyć onych mogła.

Z Laybach d. 2 Marca.

Upoważniony przy N. Królu obu Sycyliy C. K. Poseł, Baron Vincent, przedsięwziął dziś podróż do Florencyi, gdzie czekać będzie na przybycie tego Monarchy, który iutro ztąd wyiedzie.

Dnia 28 Lutego zakończyły się narady pomiędzy obecnemi tu Gabinetami i pełnomocnikami Dworów Włoskich. Wielu z ostatnich opuścili iuż nasze miasto i za kilka dni nie pozostaną tu iak tylko oba Cesarze, ich Gabinety i Dwory.

Z strony Rossyi mianowany iest nadzwyczaynym Posłem przy N. Królu obu Sycyliy, Hr. Pozzo di Borgo, a z strony Francyi Hr. Blacas. Oba wyiechali dziś ztąd do Florencyi.

Z Wiednia d. 5 Marca

Dzisieyszy Dostrzegacz Austryiacki zawiera następuiące naynowsze z Włoch wiadomości:

Stanowisko C. K. woysk było następuiące: Dywizyia Stuterheima znaydowała się dnia 22 Lutego w Civita Castellana; dnia 21 brygada Villata przybyła do Foligno, i zaięta z przybyłą tam dnia 22 dywizyią Wallmodena stanowisko woienne. Wąwóz, przez który idzie droga z Tolentino, osadzony był oddziałem lekkich woysk. — Głowna kwatera przenieść się miała dnia 24 do Foligno. Dywizyia odwodowa Lederera przybydź miała dnia tego do Perugia, gdzie dnia 23 naydowała się główna kwatera. — Z bezprzykładną szybkością odbyło woysko w mniey iak 18 dni drogę swoią od Po aż do granic Neapolitańskich i zaięło bez przeszkody naydogodnieysze stanowiska do przyszłych działań. Woysko znayduie się w naylepszym stanie i ma dostatkiem żywności.

Stanowisko sił Neapolitańskich, złożonych z niestósowney liczby woyska liniiowego do milicyy, powiększey części nieuzbroionych, i legionistów (Neapolitańskich Marseliyczików) było dnia 20 Lutego następuiące: Dywizyia pod Wilhelmem Pepe stała w Abruzzech; głowną kwaterą przy Aquila; prawe skrzydło pod Jenerałem Verdinois przed Ascoli; lewe pod Jenerałem Rusto w Rieti, które rozciągało się aż do Tagliacozzo. — Dywizyia Abrosio stała pod Kapuą. — Do Rieti weszło 3000 ludzi, którzy zdaią się bydź przeznaczonemi do złupienia prowincyi Rzymskiey. Zarekwirowali tam 80,000 porcyy żywności, dla zawiezienia ich za granice Neapolitańskie. Delegat Papiezki odmówił dotąd zupełnie takowey dostawy; starano się więc uzyskać ią za rewersami na skarb Neapolitański; ale że nikt nie chciał tych rewersów przyiąć, nie doszła zatem rekwizycyia, chybaby gwałtem była wymuszoną.

W Neapolu Parlament uchwala i ogłasza różne postanowienia. Tymczasem wszystkie kassy są wypróżnione, a koszta rewolucyi wynoszą już podług pewnych źrodeł przeszło 30 mill. dukatów. Ciągle wymierzony sztylet sekty rozszerzył głuchy postrach w stolicy. Zamordowanie wielu znakomitych mężów i niebezpieczeństwo, któremi wszyscy krwawym tyranom podeyrzeni lub dawną ich na siebie nienawiść ściągaiący ludzie, co chwila są zagrożonemi, skłoniło mnóstwo szanownych osób do szukania ratunku swoiego w ucieczce. — Prowincyonalne milicyie nie maią wcale bydź skłonnemi do bicia się, i oprócz tego zachodzi między niemi i legiionistami wieczna nienawiść. Obiór dwóch Jenerałów, którym obrona granic iest powierzona, okazuie widocznie od kogo i w iakim celu obranemi zostali — Taktyka tamteyszych władców dąży ciągle do utwierdzenia mniemania, że Król w Laybach uważany był iak niegdy Król Hiszpański Karol IV. w Baionie iako więzień. Do rzadkich zapewne teraźnieyszego czasu wypadków należy, ażeby ci sami Węglarze, którzy przed siedmiu miesiącami mieli Króla iako więźnia na oku, dziś chcąc się sami ratować, wydaią do narodu odezwy, ażeby tegoż Króla z więzienia z Laybach uwolnić!

Z Neapolu d. 13 Lutego.

Przez większą część Stycznia cieszyliśmy się piękną wiosenną pogodą i spodziewaliśmy się, że i tey zimy, iak w wielu poprzedzaiących, nie będziemy mieli mrozu. Migdałowe drzewa były iuż w pełnem kwiecie. Lecz dnia 6 b. m. oziębiło się aż do lodu powietrze, a następnęy nocy ciepłomierz Reaumura okazał 3 stopnie zimna. Nazaiutrz upadło cokolwiek śniegu i w nocy był przymrozek. Od 8 lat niemieliśmy tak tęgiey zimy iak iest teraźnieysza.

Dnia 9 ogłoszony tu został list Króla z Laybach do Xięcia Rejenta, (Zobacz przeszły Numer Gazety Krakowskiey) i taki sam sprawił skutek iak zaproszenie Króla przez Monarchów w Grudniu. Ożywił się na nowo zapał ludu do nowey konstytucyi, który zdaie się na energii gruntować. Wielu pośpieszyło okazać światu swoie polityczne mniemania przez zawdzianie trzechkolorowey kokardy, i wielu członków narodowey gwardyi zapisać się kazało do listy idących przeciw nieprzyiacielowi. Liczba ich dzisiay miała w mieście przenosić 3000. W niektórych ulicach słyszeć się dał okrzyk: do wolności! przez co rozumieią tu republikancki kształt rządu, lecz ten mało tu znayduie stronników.

Uzbroienia do woyny idą tu z nay-

większym pospiechem. Jutro Jenerał Wilhelm Pepe wyiechać ma do Teramo i zgromadzić gwardyię Abruzzów, dla wkroczenia, iak tylko nadeydzie pewna wiadomość o przeyściu Austryiaków za Po, do Marchiiów Papiezkich. Przy głównym swoim sztabie ma wiele Włoskich i cudzoziemskich officerów.

Od nieiakiego czasu ziawiło się tu wiele pism ulotnych, a w tych dniach mnostwo odezw i wezwań, które nie zdaią się bydź bezskutecznemi.

Wiele znakomitych Dam idąc za przykładem Xiężny Rejentowey oddały swoie dyiamenty w ofiarze oyczyznie.

Dnia 12 *i* 13 *Marca* 1821.

Cena zboż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

Korzec	1. Zł. gr.	2. Zł. gr.	3. Zł. gr.	4. Zł. gr.
— Przenicy	16 10	15 15	14 —	13 —
— Żyta	11 —	10 —	9 —	8 —
— Jęczmienia	7 20	7 —	6 15	6 —
— Owsa	5 10	5 —	4 15	4 10
— Jagieł	28 —	27 —	24 —	23 —
— Grochu	9 —	8 15	8 —	7 —
— Rzepaku	16 15	15 —	14 —	13 —

TEATR NARODOWY.

W przyszłą Srodę dnia 21 Marca r. b. na Benefis Joanny Kochanowskiey, dana będzie pierwsza reprezentacyia Traiedyi Narodowey w 5ciu Aktach, wierszem oryginalnie napisaney przez JW. z Bielińskich Łubieńską, ś. p. Małżonkę JW. Łubieńskiego, byłego Ministra Sprawiedliwości Xięstwa Warszawskiego, pod nazwiskiem: *Wanda Królowa Polska.*

Stósownie do Statutu paragrafu 11 przez Senat Rządzący zatwierdzonego dany będzie Wielki Koncert przez Towarzystwo Przyiaciół Muzyki w Sali W. Knotza d. 18 Marca 1821 w południe o godzinie 12.

DONIESIENIA

Wydział Policyi w Senacie Rządzącym Wolnego Miasta Krakowa z Okręgiem. W dniu 19 Listopada 1820 r. umarł w Mieście Ołomuńcu Karol Träger Inspektor Ekonomii Dóbr Hrabiego Klary, który Testamentem swem w roku 18 6 sporządzonym i między papierami iego znalezionym, ustanowił Uniwersalną Dziedziczką zostawionego maiątku swoią Małżonkę. Gdy zaś taż małżonka iego, piærwey niż on z tego świata zeszła; przeto znaydować mogący się o tymże Karolu Träger Sukcessorowie wezwani zostali mocą Edyktu Gazetą Bryńską ogłoszonego: ażeby naydaley do ostatniego Stycznia r. 1821 prawa do wspomnioney sukcessyi sobie służyć mogące pod Rygorem prawa podali i usprawiedliwili; w tey więc potrzebie Magistrat Miasta Ołomuńca odezwą swą z dnia 10 Grudnia r. z. do N. 3755 uczynioną, zasiąga wiadomości względnie nieiakiego Antoniego Träger brata zmarłego kunsztu Kucharskiego lub Ogrodniczego w Krakowie znaydować się maiącego, wzywaiąc go iako prawego sukcessora do maiątku po zmarłym Karolu Träger; przeto w celu wyśledzenia onegoż Wydział Policyi w Senacie żądanie takowe Magistratu Miasta Ołomuńca Dziennikiem Rządowym i Gazetą do publiczney podanie wiadomości, wzywaiąc stronę interessowaną Antoniego Träger do przyięcia spadku po zmarłym bracie iego Karolu Träger zostawionego, przy użyciu stósownych ku temu kroków przez rekwiruiący Magistrat Miasta Ołomuńca. Nadto poleca się właściwym Urzędom policyynym Miasta i Okręgu, by znayduiącą się gdzie bądź Osobę tegoż nazwiska, o nininieyszem powołaniu zawiadomili, wskazuiąc oneyże zgłoszenie się niezwłoczne do Magistratu Miasta Ołomuńca. Zaś JJXięża Plebani parafialni tak w Mieście Krakowie iako też i w Okręgu nininieyszem wezwani zostaią, aby księgi zeyścia przeyrzawszy, przekonali się, czyli poszukiwany Antoni Träger również nieumarł; co gdyby tak było sepulturę w właściwey formie wypisawszy, takową Wydziałowi Policyi w Senacie w ciągu iednego Miesiąca przesłać nininieyszem z obowiązuią się. — W Krakowie dnia 24 Lutego 1821 roku.

Linowski.

Konwicki, S. W.

Z mocy polecenia Trybunału I. Inst: W. M. Krakowa i iego Okręgu, z dnia 6 Marca r. b. do Nru 634 wydanego odbędzie się licytacyia publiczna po niegdy Zofii z Sobieniowskich Sztumerowey pozostałych ruchomości, iako to: Sreber, Mebli, Sukien, Bielizny, Pościeli; — a to poczynaiąc w dniu 15 Marca r. b. o godzinie 9 rannéy, w Kamienicy przy ulicy Floryańskiey pod L. 556 sytuowaney. — W Krakowie dnia 9 Marca r. b.

A. Matakiewicz, Notaryusz.